

Riksdagens protokoll

2006/07:114

Måndagen den 28 maj

Kl. 13.00 – 14.15

Protokoll
2006/07:114

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 21 och 22 maj.

2 § Meddelande om frågestund

Andre vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 31 maj kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Utbildningsminister Lars Leijonborg (fp), statsrådet Mats Odell (kd), statsrådet Jan Björklund (fp), statsrådet Gunilla Carlsson (m) och arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m).

3 § Meddelande om svar på skriftliga frågor

Andre vice talmannen meddelade att med anledning av helgdag onsdagen den 6 juni skulle skriftliga frågor som lämnats in till och med fredagen den 1 juni kl. 10.00 besvaras *senast kl. 12.00 torsdagen den 7 juni*.

Meddelandet hade delats ut till kammarens ledamöter.

4 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Andre vice talmannen meddelade att interpellationssvar *måndagen den 4 juni* skulle senareläggas till *kl. 15.00*.

Meddelandet hade delats ut till kammarens ledamöter.

5 § Anmälan om rättelse av uppgift i svar på riksdagsfråga

Från utrikesminister Carl Bildt (m) hade följande skrivelse inkommit:

Till riksdagens talman

Rättelse av uppgift i svar på riksdagsfråga 2006/07:1119

Den 9 maj besvarade jag en fråga (2006/07:1119) Stoppade barnböcker på kurdiska från Siv Holma (v). Det har i dag framkommit att de

uppgifter som svaret grundades på inte var korrekta och jag vill därför korrigera uppgifterna.

I svaret uppgav jag att böckerna hade nått sin slutdestination sedan flera månader och används bland annat i undervisning. Den uppgiften byggde på information som vid två tillfällen har lämnats av Olof Palmes Internationella Center, som på Sidas uppdrag ansvarar för denna del av det svenska Turkietprogrammet. Centret har i dag till UD återkommit med besked om att deras uppgifter varit felaktiga och att böckerna ännu inte har nått fram.

Jag vill med detta upplysa talmannen och riksdagen om dessa nya uppgifter.

Stockholm den 10 maj 2007

Utrikesdepartementet

Carl Bildt

6 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2006/07:518

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:518 Sommarjobb
av Fredrik Lundh (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 5 juni 2007.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa.

Stockholm den 24 maj 2007

Arbetsmarknadsdepartementet

Sven Otto Littorin (m)

Enligt uppdrag

Karin Renman

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2006/07:523

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:523 *Barebacking* och smittorisker
av Elina Linna (v)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 5 juni 2007.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 11 maj 2007

Socialdepartementet

Maria Larsson (kd)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditions- och rättschef

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:542 Gränspolisens agerande och rätten till vård

av Ulla Andersson (v)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 11 juni 2007.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa.

Stockholm den 23 maj 2007

Justitiedepartementet

Tobias Billström

Interpellation 2006/07:546

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:546 EU-kommissionen och arbetsmiljön

av Hillevi Larsson (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 5 juni 2007.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa.

Stockholm den 22 maj 2007

Arbetsmarknadsdepartementet

Sven Otto Littorin (m)

Enligt uppdrag

Karin Renman

Expeditions- och rättschef

7 § Svar på interpellation 2006/07:479 om stöd till oppositionen på Kuba

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Birgitta Ohlsson har frågat mig om jag avser att verka inom den europeiska unionen för att EU ska återuppta och förstärka sin policy från 2003 då 30 europeiska länder beslöt att samfällt begränsa högnivåbesök, tona ned deltagande i kulturarrangemang och bjuda in kubanska dissidenter till ambassadernas nationaldagsfirande.

Låt mig inledningsvis understryka att jag till fullo delar Birgitta Ohlssons starka oro över bristen på demokrati och mänskliga rättigheter i Kuba. Successionen har hittills grusat alla förhoppningar om en snar och positiv förändring i landet. Hundratals kubaner sitter fängslade för sina politiska åsikter. De politiska rättigheterna som yttrande- och föreningsfrihet är starkt begränsade. Regimen och dess säkerhetsapparat fortsätter att förfölja dissidenter och oliktänkande. Kuba bidrar också genom sitt agerande till att i hög grad försvåra det internationella arbetet kring de mänskliga rättigheterna. Sverige har därför lyft fram frågan om Kuba i FN:s råd för mänskliga rättigheter, där jag själv gjorde ett mycket tydligt inlägg i ämnet för några månader sedan.

Som beskrivs i regeringsförklaringen ska arbetet för att stärka demokrati ges starkare prioritet i den svenska utrikespolitiken, inklusive insatser för att främja demokrati i diktaturer som Kuba.

En viktig uppgift för Sverige är därför att stödja de krafter som kan verka pådrivande i den demokratiska utvecklingen i Kuba. Här spelar den demokratiska oppositionen en betydelsefull roll. Men Sverige har också ett intresse av att direkt till företrädare för regimen kunna framföra våra ståndpunkter, liksom att nå ut till andra delar av samhället. En återgång till EU:s policy från 2003 med fokus på begränsat deltagande i kulturarrangemang och speciella regler för nationaldagsfiranden är därför inte vägen framåt. Policyn har inte visat sig vara effektiv i att öka våra möjligheter att påverka utvecklingen i positiv riktning.

Sverige ska i stället verka inom EU för en bred och fördjupad dialog med de demokratiska krafterna och det civila samhället i Kuba. Sverige verkar också för ett frigivande av de mer än 270 politiska fångar som sitter fängslade i Kuba under svåra förhållanden, endast för att ha utnyttjat den mänskliga rättigheten att uttrycka sina åsikter. Detta framför vi i samtal med företrädare för den kubanska regimen, såväl bilateralt som genom EU och FN.

Omvärlden ska inte formulera en strategi för Kubas demokratiska utveckling. Detta måste kubanerna göra själva i fria och allmänna val, vilket flertalet ledande dissidenter i Kuba också framhåller. Sverige ska dock, bilateralt, genom EU och i FN fortsätta att på olika sätt söka understödja alla de krafter som verkar för ökat demokratiskt utrymme i Kuba.

Anf. 2 BIRGITTA OHLSSON (fp):

Fru talman! Jag vill tacka utrikesminister Carl Bildt för hans svar på min interpellation. Vi som aktivt stöder den demokratiska oppositionen på Kuba, det vill säga liberala partier exempelvis, människorättsaktivister, fria journalister, embryon till fria fackföreningar och oberoende bibliotek, är väldigt glada över att den svenska regeringen har höga ambitioner att i både handling och ord stödja våra frihetstörstande vänner.

Kuba står som bekant nu inför ett brytningsskede, och den demokratiska omvärlden måste tillsammans med oppositionen formulera en strategi för landets demokratiska utveckling. Den kubanska oppositionsgruppen Damer i vitt håller fram utrikesministerns engagemang i denna fråga samt kritik mot Fidel Castros vansinniga kommunistiska diktaturregim och har också noterat de kraftfulla diplomatiska markeringarna efter kännedomen om att regimen öppnat diplomatpost till den svenska ambassaden i Havanna.

Att Kuba jämte Vitryssland redan i regeringsförklaringen i oktober lyftes fram som speciella fokusländer vad gäller demokratistöd i biståndet är också glädjande.

Allt detta är mycket positivt, men utrikesministerns svar klargör faktiskt inte vilka nya initiativ han inväntar att ta på detta fält. Det innehåller inte heller några konkreta politiska förslag för regeringens position inom den europeiska unionen vad gäller demokrati på Kuba.

I slutet av december förra året besökte jag Havanna för att träffa den politiska oppositionens huvudgestalter: partiledarna från både de två liberala partierna och det kristdemokratiska systerpartiet samt flera andra ledande personer från den fria, oberoende pressen och biblioteken. Det här

är modiga kvinnor och män, som med sin framtid, hälsa, kraft och frihet engagerar sig för sitt land.

Flertalet av de här demokratiaktivisterna önskade faktiskt, till skillnad från utrikesministern, en återgång till den tuffa europeiska politik som rådde mot Castros diktatur mellan sommaren 2003 och sommaren 2005.

Jag, de och andra inser att det som sker för tillfället är väldigt oro- väckande, när exempelvis Spanien vill öppna kontakterna med diktatu- ren. Vi ser att landets utrikesminister, Miguel Angel Moratino, har besökt Kuba, och vi ser hur EU:s tidigare fasta hållning har vacklat lite grann på en del punkter.

Jag undrar då: Vad grundar utrikesministern sin analys på att det inte var positivt att europeiska ambassader i Havanna lät kubanska frihets- krafter utnyttja datorer, Internet och fax och att man bjöd in politiska aktivister till nationaldagsfiranden för att markera att det kubanska folket också har rätten att tycka, tänka och tro fritt och välja sina egna ledare?

Det är fullt korrekt, som utrikesministern säger: Omvärlden kan inte införa demokrati på Kuba utifrån. Men nota bene: Det blir aldrig demo- krati utan demokrater. För att demokratin ska växa inifrån behöver man moraliskt, finansiellt och politiskt stöd utifrån.

Jag undrar nu: Vilken strategi formulerar utrikesministern från svenskt håll när det gäller att stödja den demokratiska oppositionen på Kuba, exempelvis via EU?

Anf. 3 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Som Birgitta Ohlsson påpekar vet vi båda att man på Kuba har noterat att det är en annan inställning som råder från svensk sida. Det ser vi både i de icke alltför hjärtliga relationer som vi numera har med företrädare för den kubanska regimen – det är i hög grad de som har skruvat upp tonläget, i och för sig – plus de erkännanden som vi har fått från företrädare för dem som arbetar under svåra omständigheter för demokrati på Kuba.

Låt mig få säga att den svenska ambassad som vi har där är aktiv i kontakten med den fredliga oppositionen i landet. De har regelbundet kontakter med ledande dissidenter och ger på detta sätt ett viktigt stöd till demokratiörelsen. Till skillnad från de flesta ambassader, tror jag, gör de regelbundet hembesök hos aktiva inom det civila samhället och politiska fångars familjer på Kuba.

Jag vill inte gå längre än så när det gäller att beskriva vad vi kan göra och vad vi kanske till och med gör på Kuba. Det lämpar sig, av skäl som är relativt lätt insedda, inte för ett riksdagsprotokoll, som är tillgängligt också för dem som vi inte vill ska få denna information i sin helhet. Jag är dock övertygad om att Birgitta Ohlsson är relativt väl förtrogen med det som görs, och jag kan lova henne att vi ska se vad vi, inom de ramar som det innebär, kan göra för att göra mera. Däremot har jag aldrig till- hört dem som tror att det där med nationaldagsmottagningar fram eller tillbaka gör så stor skillnad. Det kan under ett visst skede ha en symbol- betydelse.

Däremot är det viktigt vilken allmän attityd den europeiska unionen har, och det är möjligt – jag vill inte utesluta det – att det, när vi kommer till en diskussion i den europeiska unionen, kommer att visa sig att här finns nyansskillnader. Det finns de som betonar att man kan ha en dialog

med regimen. Jag skulle inte vara motståndare till det om jag såg att en dialog med regimen hade börjat avsätta några resultat, men hittills har jag inte sett någonting av det. Den dialog som har varit har haft ett alltför stort inslag av okvädingsord från kubansk sida för att riktigt vara någonting som uppfyller rimligt ställda krav på dialog.

Däremot är det viktigt att vi med olika både symboliska och substantiella åtgärder markerar vårt stöd för den demokratiska oppositionen och att också den europeiska unionen i sin helhet är beredd att verka för detta. Det kan jag försäkra Birgitta Ohlsson att jag tycker. Inom de diskussioner som jag tror förestår inom den europeiska unionen kommer Sverige att tillhöra de länder som är de allra tydligaste i detta sammanhang.

Låt mig säga att vi har föreslagit att Sveriges ambassadör för mänskliga rättigheter ska besöka Kuba för samtal rörande de mänskliga rättigheterna för att se om det finns ett intresse för dialog. Men ett svar är alltjämt utestående från kubansk sida, och jag är inte övertygad om att vi har så stora förhoppningar om att en inbjudan är omedelbart förestående.

Då ska vi notera den attityd som man har från kubansk sida, att intresset för dialog faktiskt är begränsat. Då får vi koncentrera våra resurser kanske på att hjälpa dem som en gång kommer att bli mer betydelsefulla i Kuba än vad de är i dag och på den opinionsbildning som alltid är nyttig, viktig och essentiell när det gäller diktaturer som försöker motverka frihet och demokrati.

Anf. 4 BIRGITTA OHLSSON (fp):

Fru talman! Naturligtvis gör det sig inte i denna kammare att beskriva detaljerat på vilket sätt Sverige genomför demokratistöd till Kuba. Vi vet bägge två att Sverige och flertalet andra ambassader utför ett aktivt arbete för att stödja demokratin.

Men jag tror också att det är väldigt viktigt att man på europeisk nivå har en sammanhållen strategi. Det är också väldigt viktigt att Sveriges utrikesminister markerar att det inte är den spanska linjen som blir den europeiska unionens linje.

Om man följer spansk press ser man att det där sker en livlig debatt för tillfället, där väldigt många ur socialistregeringen vill att man ska öppna dialogen med Kuba på ett oerhört tydligt sätt. Det handlar om att skriva av olika lån och skulder, och det har inte varit de kraftfulla, kritiska fördömanden som behövs i ett land där en diktator förvägrar medborgarna att tycka, tänka och tro fritt. Det har varit en mjukare linje, som jag tror att många av oss i denna kammare, oavsett parti, motsätter oss.

Det är väldigt viktigt att betona att civilsamhället behöver stärkas på olika sätt. De förbjudna biblioteken, oberoende intellektuella och embryon till fria fackföreningar behöver som sagt stöd utifrån för att kunna växa inifrån. Det är också viktigt, som utrikesministern betonade, att man tar varje tillfälle i akt att kräva att de nu 270 politiska fångarna släpps.

Jag är måhända otålig då jag själv är engagerad för många av de politiska fångarna, men jag vill betona att jag tror att det är oerhört viktigt att den europeiska unionen har en sammanhållen politisk linje i denna fråga. Det är som sagt oroväckande att det spretar på sina håll.

Anf. 5 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Birgitta Ohlsson är otålig, och hon ska vara otålig. Jag hoppas att det är många andra som är otåliga. Jag delar gärna hennes otålighet.

Det här är en regim som har varat alltför länge i ett land som har betydligt bättre förutsättningar än dem som man har möjlighet att realisera med den typ av diktatur som de har.

Jag delar helt och hållet Birgitta Ohlssons uppfattning att vi har störst genomslag om vi har en sammanhållen politik i den europeiska unionen. Jag kommer att verka för att vi verkligen har en sådan, utifrån den värderingsbas och de utgångspunkter som jag här angett.

Låt mig också säga att det naturligtvis finns lägen då vi ska ha en öppenhet för en dialog med den regim som vi inte tycker om och som kanske är inriktad på en övergång till ett öppnare samhälle. Jag vill inte stänga den dörren. Jag noterar bara att vi i dag icke är i den situationen. Det finns ingen öppen dörr för en sådan dialog, som jag har kunnat se, på den kubanska sidan. Då är vår uppgift framför allt den som vi här diskuterat, nämligen att ge stöd till den demokratiska opinionen och oppositionen – i detta fall opinionsbildning – och att verka för en sammanhållen EU-linje enligt dessa riktlinjer.

Det handlar också om att klargöra att om regimen hamnar i en sådan situation att den är intresserad av att börja öppna upp, på det sätt som den förr eller senare måste göra, och vill öppna en dörr för en konstruktiv dialog med oss ska vi vara öppna för det. Där är vi emellertid inte i dag. Jag får endast intrycket av en stängd dörr från kubansk sida. Då ska vi notera detta. Vi ska inte knacka i onödan, utan driva politik enligt de riktlinjer som jag angett och som jag tror att Birgitta Ohlsson, kanske lite otåligare, i grunden också står bakom.

Anf. 6 BIRGITTA OHLSSON (fp):

Fru talman! Självklart ska dörrar inte stängas permanent, men man kan inte heller, för att citera den indiska politikern Indira Gandhi, skaka hand med knuten näve.

En regim som så pass tydligt visar att den tillfångatar och fängslar hela den levande oppositionen visar ganska tydligt var den står politiskt. Kuba är en av världens grymmare kommunistdiktaturer. Fidel Castro har härskat där sedan 1959, och befolkningen har minimal politisk och personlig frihet. Det är alltså viktigt att utgå från att det är ett extremt stängt samhälle som vi befattar oss med. Samtidigt är det viktigt att kunna trycka på, att använda olika former av påtryckningar, både politiskt och finansiellt.

Jag kan ge ett exempel. Härommånaden hade vi ett möte med Liberala internationalens exekutivgrupp i Mexiko. Vi genomförde en videokonferens direkt från Havanna med våra kubanska frihetsvänner. Den sponsrades med amerikanska biståndspengar denna gång och var ett utmärkt exempel på hur vi via videolänk kunde föra en dialog. Det var första gången som kubanska oppositionsaktivister samlades i ett vardagsrum hos en privatperson, och 30 personer fick då förmedla sina tankar till liberaler världen över. Men den typen av projekt kräver pengar.

Häromnåden formulerade regeringen en ökning av demokratistödet till Vitryssland, som är det andra landet som regeringen aviserat ökat demokratistöd till. Det var bra och glädjande, men jag undrar: När kommer en sådan demokratisatsning till Kuba att dyka upp? Det är förvisso biståndsministrarnas område, men jag hoppas att utrikesministern kan driva på i den frågan för det är viktigt att vi också med pengar markerar att den kubanska oppositionen får ett utökat stöd.

Anf. 7 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Innan jag kom hit talade jag med biståndsministern om en del saker, också om detta. Det finns ett starkt engagemang från hennes sida. Jag kan inte i detalj ge konkreta svar på allt det som Birgitta Ohlsson efterlyser, men de kommer. Det finns en vilja och förhoppningsvis också resurserna. Det råder det ingen tvekan om.

I övrigt tror jag att vi delar inställningen till den strategi som ska bedrivas. Så länge dörren inte är öppen finns inte mycket förutsättningar för dialog. Jag tycker personligen att jag känner igen reaktionsmönstret i Havanna just nu från det hos en del andra regimer i den moderna historien som inser att klockan börjar klämta. Då finns det ofta något lätt desperat i deras agerande.

Vi vet från andra exempel i historien att detta i ett visst skede också kan övergå i en annan attityd, när man inser att det oundvikliga faktiskt är oundvikligt. Då har man ett intresse av en mer konstruktiv dialog. Men där är vi, som sagt, icke i dag. Då ska vi inte heller försöka inbilla oss att vi är där; det finns kanske en och annan som tar det snedsteget i den europeiska debatten, vilket Birgitta Ohlsson också antydde. Det handlar då om opinionsbildning, om stöd till den demokratiska oppositionen, om värdesättande av initiativ av den typ som Birgitta Ohlsson redogjorde för, och därefter förberedelser för det som en dag kan komma, eller rättare sagt förberedelser för det som en dag alldeles säkert kommer att komma.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2006/07:509 om situationen i Tibet

Anf. 8 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Sven Bergström har frågat mig om situationen i Tibet och ställt fem mer precisa frågor – hur jag avser att ta upp Tibetfrågan bilateralt med Kina och i multilaterala sammanhang, huruvida jag bedömer att Dalai lamas strävan enbart efter genuin autonomi är uppriktig, vad jag avser att göra för att stödja förstärkandet mellan den kinesiska regimen och Dalai lamas sändebud, hur jag avser att verka för att det tillsätts en speciell EU-representant för Tibet samt hur jag avser att framföra till Kinas utrikesminister att Sverige välkomnar en pilgrimsfärd av Dalai lama till Kina och ser det som ett sätt att skapa ett gynnsamt förhandlingsklimat.

Jag vill inleda med att ge regeringens syn på situationen i Tibet.

Sverige ifrågasätter inte Kinas överhöghet över Tibet. Det budskap Sverige framför i kontakter med kinesiska regeringsföreträdare är att den autonomi som tillerkänts Tibet måste få ett reellt innehåll och att Kina måste respektera de mänskliga rättigheterna, inklusive alla individers rätt att bevara sin kultur och sina religiösa traditioner.

Regeringen ser allvarligt på bristerna i de mänskliga rättigheterna i Tibet. Detta gäller framför allt tillämpningen av dödsstraffet, bristande respekt för yttrandefrihet, religionsfrihet, organisationsfrihet och otillfredsställande rättssäkerhet. Enskilda tibetaners tillgång till utbildning och hälsovård är också ofta bristfällig, särskilt på landsbygden.

När detta är sagt vill jag besvara de specifika frågorna.

Europeiska unionen har vid tidigare dialoger om mänskliga rättigheter med Kina tagit upp Tibet. Den 23:e dialogen mellan EU och Kina om MR-frågor hölls i Berlin den 14 maj, och även denna gång diskuterades Tibet. EU:s MR-dialog med Kina är en mycket viktig kanal för Sverige att framföra synpunkter kring situationen för de mänskliga rättigheterna i Kina. Sverige tar också regelbundet upp MR-frågorna i bilaterala kontakter med Kina.

Inom ramen för FN:s arbete för de mänskliga rättigheterna förs en dialog kring flera av de tematiska frågor som nämnts ovan och som således är aktuella när det gäller situationen i Tibet. När rådet för mänskliga rättigheter senast sammanträdde kritiserade jag under mitt anförande tillämpningen av dödsstraffet och nämnde specifikt Kina, som står för ca 80 procent av världens verkställda dödsdomar. I en replik på mitt anförande sade den kinesiske delegaten att dödsstraffen i Kina ska utvärderas och att syftet är att de ska bli färre. Det slutliga målet är att de ska avskaffas.

Vad gäller Dalai lamas uppriktighet har jag ingen anledning att ifrågasätta den. I och med att vi förespråkar en dialog mellan Kina och Dalai lama tror jag att den kinesiska regeringen är väl medveten om vår syn.

Den svenska regeringens uppfattning är att en lösning på Tibetfrågan ska ta hänsyn till såväl Kinas syn på Tibet som det tibetanska folkets rätt att verkligen åtnjuta dess tillerkända autonomi. Vi uppmanar den kinesiska staten att respektera de mänskliga rättigheterna, inte minst kulturella rättigheter. Denna uppfattning är väl känd. Vi anser att samtal och dialog är den enda vägen fram mot en sådan lösning. Vi uppmanar parterna att gemensamt skapa former för en sådan dialog.

Frågan om en särskild EU-representant för Tibet har vid flera tillfällen diskuterats inom EU. Den samlade bedömningen har emellertid varit att förutsättningarna för framgång är begränsade för en sådan representant. De relativt nedslående erfarenheter som USA har av en särskild Tibetkoordinator, Special Coordinator for Tibetan Issues, styrker denna bedömning. Sverige är dock öppet för att överväga en särskild representant för Tibet om arbetsförutsättningarna för en sådan skulle förbättras och om vi därmed skulle bedöma att en sådan representant skulle kunna bidra till att förbättra situationen i Tibet.

Anf. 9 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka utrikesministern för svaret. Det visar att regeringen har insikt i dessa frågor. Dock saknar jag svar på fråga nummer fem. Jag hoppas att utrikesministern kan återkomma till den i ett senare inlägg.

Bakgrunden till min interpellation om Tibet är att den dialog som är nödvändig mellan Kina och Tibet tycks ha avstannat. Sedan Kinas ockupation av Tibet 1949 har över 150 000 tibetaner flytt från sitt hemland, och fortfarande vandrar årligen omkring 3 000 tibetaner över Himalaya i hopp om att finna ett bättre och friare liv utanför Tibet.

Till dem som har vandrat ut hör Tibets andlige ledare Dalai lama, som gick i landsflykt redan 1959. 30 år senare fick han Nobels fredspris för sitt icke-våldspräglade arbete för Tibets sak.

Hälften av de flyktingar som vandrar över Himalaya och landar i Nepal, Indien och så vidare är barn och ungdomar under 25 år. Majoriteten av de här flyktingarna lever numera i Indien. Jag hade själv möjlighet att träffa några av dessa hårt prövade människor vid ett besök i Dharamsala i Indien, vid foten av Himalaya år 2002. Där grundades mitt engagemang för Tibets sak.

De här människorna genomför en riskfylld och farlig vandring som tar över en månad. Förutom att de riskerar att frysa ihjäl eller få allvarliga frostsador riskerar de tortyr och fängelsestraff om de ertappas. Ett skakande exempel är då kinesiska gränsvakter den 30 september 2006 öppnade eld mot en grupp av 70 tibetaner på flykt in i Nepal. En ung nunnan dödades och ett flertal andra tibetaner skadades. Minst tio tibetanska barn som ingick i gruppen togs under vapenhot till fånga.

Till historien om Tibet hör att i början av 1980-talet förklarade den dåvarande kinesiske ledaren Deng Xiaoping att Kina var villigt att diskutera varje fråga med Dalai lama med undantag för Tibets självständighet. I ett tal av avgörande betydelse i Europaparlamentet i Strasbourg 1988 tog Dalai lama därför tillbaka kravet på självständighet till förmån för "genuin autonomi". Trots att detta var ytterst kontroversiellt bland exiltibetanerna har denna linje förblivit den tibetanska exilregeringens officiella politik sedan dess.

Fru talman! I en resolution i juli 2000 aviserade Europaparlamentet att man kommer att uppmana medlemsländerna att formellt erkänna den tibetanska exilregeringen om inte en överenskommelse genom direkta förhandlingar mellan parterna åstadkommit inom tre år.

Därefter inleddes en viss dialog mellan Folkrepubliken Kinas ledning och den tibetanska exilregeringen. Det har inte lett till något påtagligt. Tvärtom hörs fortfarande hårda ord från kinesiska ledare om Tibet och dess arbete.

Ett illavarslande tecken är att också europeiska länder förefaller att falla undan. Efter påtryckningar från Kina uppmanade den belgiska regeringen Dalai lama att ställa in sitt besök i Bryssel för ett par veckor sedan. Dalai lama skulle ha träffat ett antal EU-parlamentariker och skulle ha talat på en konferens som behandlade Tibetfrågan. En belgisk handelsdelegation under ledning av kronprinsen väntades inom kort besöka Kina. Belgiens agerande kan antagligen kopplas till detta.

Jag undrar om utrikesministern kan deklarerat att Dalai lama fortfarande är en välkommen gäst till Sverige, som han har varit vid flera tillfällen tidigare.

Jag har ytterligare några kommentarer. Jag saknade svar på fråga fem – det har jag redan sagt. När det gäller fråga ett undrar jag om utrikesministern är beredd att medverka till att Tibetfrågan tas upp med president Hu Jintao när han om mindre än en månad besöker Sverige.

Anf. 10 ROLF K NILSSON (m):

Fru talman! Tibet, förhållandena i Tibet och förhållandet mellan Tibet och Kina förekommer endast sporadiskt i den svenska utrikespolitiska debatten och upptar inte så stort utrymme i det svenska utrikespolitiska medvetandet.

Därför är de frågor som Sven Bergström tar upp i sin interpellation till utrikesministern av största vikt för denna kammars trovärdighet som försvarare av frihet, demokrati och mänskliga rättigheter.

Utrikesministerns svar känns till största delen bra. Men det är samtidigt typiskt för den tid vi lever i när det gäller att vara försiktig i förhållandet till Kina. Utrikesministern undviker också mycket skickligt att beröra Sveriges förhållande till Kina. Hans svar hade känts ännu bättre om vi hade kunnat tala klartext när det gäller förhållandet att Tibet är ockuperat och koloniserat av världens största och mäktigaste diktatur.

Kina är med sin befolkning och med den ekonomiska utveckling landet befinner sig i en otroligt viktig marknad för näringslivet i västvärldens demokratier. Detta förhållande gör att Kinas tillkortakommanden när det gäller frihet, demokrati och mänskliga rättigheter glöms bort – medvetet eller omedvetet.

Även om parallellen i vissa stycken haltar ser jag alltför många likheter mellan Sveriges hållning till Kina när det gäller Tibet och Sveriges förhållande till Sovjetunionen under den tid då Estland, Lettland och Litauen hölls ockuperade. Då talade vi från svensk sida inte om ockupation. Vi ifrågasatte inte Sovjetunionens överhöghet över de baltiska länderna. Men när väl Sovjetunionen hade kollapsat lossnade hämningarna och vi kunde öppet beskriva den baltiska sovjettiden som en ockupation.

Fru talman! Tibet är ockuperat. Det är ett förhållande vi borde vara väl medvetna om när vi gör affärer med det stora landet i öster. Tibet är förvisso befolkningsmässigt ett litet land, som i jämförelse med Kina inte tillnärmelsevis har lika stora och många lönsamma affärsförbindelser att erbjuda. Därför är Tibet såväl inom storpolitiken som för de multinationella företagen en oviktig företeelse som man kan bortse ifrån.

Det är förvisso lagligt och ekonomiskt försvarbart att inte bry sig om de förhållanden som Tibet och tibetanerna existerar i. Men det är inte moraliskt eller demokratiskt trovärdigt att blunda och bortse från hur det verkligen förhåller sig. Det är inte moraliskt försvarbart när svenska politiker reser till Kina för att knyta kontakter och låter sig fotograferas med diktaturens leende administratörer i ett enda syfte – att komma hem med guldkantade kontrakt och nya affärsförbindelser.

Därför känns det bra när utrikesministern säger att den autonomi som tillerkänns Tibet måste få ett reellt innehåll och att Kina måste respektera de mänskliga rättigheterna inklusive alla individers rätt att bevara sin kultur och sina religiösa traditioner. Det känns också bra när Sveriges

utrikesminister påpekar bristerna i mänskliga rättigheter i Tibet och exemplifierar dessa med tillämpningen av dödsstraff, bristande respekt för yttrandefrihet med mera.

Fru talman! Nästa gång vi diskuterar Tibet i denna kammare är det förhoppningsvis i samband med att förhållandena i landet har blivit bättre, bland annat som en följd av den fasta linje som EU och Sverige driver i frågan. Låt oss hoppas att detta inte dröjer alltför länge.

Anf. 11 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Låt mig bara i största allmänhet säga att det är något av en självklarhet att Sverige strävar efter goda förhållanden till Kina. Det handlar inte om guldkantade kontrakt. Det är inte så vi bedriver utrikespolitiken.

Det handlar i stället om att Kina är medlem av FN:s säkerhetsråd och en makt som utvecklas med mycket stor kraft. Det är 1,3 miljarder människor, och det är en av världens två äldsta kulturer. Vi har intresse av ett nära samarbete och en nära dialog med det landet.

Detta får dock inte hindra att vi framför våra ståndpunkter och våra åsikter och att vi är tydliga när det gäller våra värderingar. Jag tycker nog att vi har visat att vi är tydliga. Det anförande jag höll inför FN:s råd för de mänskliga rättigheterna visade detta också vad gäller Kina. Det var framför allt dödsstraffet som då var föremål för vår dialog med Kina.

Detta visar att jag inte ser någon motsättning mellan att sträva efter goda relationer och dialog och att framföra våra åsikter. Man ska aldrig vara rädd för att framföra sina åsikter även till dem som man vet har en avvikande bedömning.

Det gäller också i dialogen om mänskliga rättigheter. Vi har från svensk sida ingen formaliserad dialog med Kina i de här frågorna, utan den dialogen sker inom ramen för den europeiska unionen. Som jag säger i svaret hade vi – eller man, eller hur man nu ska formulera det – ett sådant möte senast den 14 maj. Tibetfrågan var då uppe till behandling. Då är det en viss styrka att det inte bara är Sverige utan hela den europeiska unionen som tar upp frågan. Det handlar om autonomi. Det handlar om kulturella rättigheter. Det handlar om individuella och medborgerliga rättigheter. Det är så vi närmar oss Tibetproblematiken.

Som svar på Sven Bergströms lite mer konkreta frågor vill jag säga att jag när det gäller Dalai lamas möjligheter att besöka både Sverige och andra länder inte har någon anledning att säga någonting annat än att så har det varit och så kommer det att förbli. Det finns ingen anledning att förändra den politiken i vare sig den ena eller den andra riktningen. Vi har inga större begränsningar i enskilda individers resande i det här landet, och det tycker jag är viktigt.

Låt mig också vad gäller den femte frågan, som Sven Bergström på rätt goda grunder anser att jag inte har gett ett alltför konkret svar på, säga att när jag träffar min nya kinesiska motsvarighet – jag ska i och för sig träffa honom redan i kväll, men jag kan inte utlova att det blir möjligt till det då – ska jag gärna fråga honom hur han ser på detta. Jag vet faktiskt inte riktigt hur det ligger till med detaljerna i den förmodligen mycket känsliga diplomatiska dialog som har varit i den frågan. Jag tycker att det är fullt rimligt att fråga min alldeles nytillträdde kinesiska

Anf. 12 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Jag välkomnar verkligen att utrikesministern understryker att Sverige och Sveriges regering ska framföra sina synpunkter, och det ges kanske redan i kväll möjligheter att ta upp de här frågorna på ett konkret sätt. Jag välkomnar också att Dalai lama fortfarande är välkommen till Sverige. Det är han uppenbarligen inte i alla EU:s medlemsländer när den kinesiska statsledningen ryter till.

Låt mig ta ytterligare några exempel på hur hårt tonläget är mellan Kinas och Tibets företrädare. Jag har ett citat från den 18 maj av någon som kallas *party chief* Zhang Qingli. Han är alltså *party chief* för det tibetanska området. Han sade så här: "We must ... comprehensively expose and denounce the Dalai Lama clique's political reactionary nature and the religious hypocrisy of the Dalai clique ... The Dalai Lama clique's pipe dream will never prevail ... the country's rivers and mountains will remain red."

Så uttrycker sig den kinesiska ledningen. Det visar lite grann vilken attityd man har till Tibets autonomi och rätt till självständighet.

När den här processen nu förefaller gå baklänges och inte komma någonvart, trots att EU-parlamentet tog i så pass hårt år 2000, frågar man sig vad som kan få den här processen att tippa över åt rätt håll igen.

Jag undrar om Carl Bildt kan tänka sig att medverka till ett svenskt initiativ att ordna en konferens för att ta upp vad som kan göras för att få i gång seriösa förhandlingar om Tibets genuina autonomi. Det skulle skapa uppmärksamhet och vara bra för att få i gång en dialog om Tibet igen. En sådan konferens skulle kunna arrangeras av de nordiska länderna eller inom ramen för EU-samarbetet. Det skulle också ligga väl i linje med att tidigare borgerliga regeringar har haft en tydlig profil i Tibetfrågan. Om jag minns rätt togs Dalai lama emot av utrikesministern på den tiden Carl Bildt var statsminister. En MR-delegation skickades också till Tibet. En konferens av det slag som jag skissar på vore en bra fortsättning på den traditionen. Jag undrar om Carl Bildt kan tänka sig att ta upp den tråden och ta ett sådant initiativ.

Anf. 13 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Som jag har sagt har vi från den europeiska unionens sida en dialog om frågor om de mänskliga rättigheterna med Kina. Det är klart att vi från svensk sida också har en dialog med Kina i en lång rad olika frågor. Vi har kanske inte haft det så mycket och så fördjupat ännu under denna regering, men vi kommer att ha anledning att ha det, och då kommer dessa frågor självfallet upp. Vår ståndpunkt vad gäller Tibet är väl känd, och i den mån den inte skulle vara känd lever jag i den relativt fasta förvissningen om att ett interpellationssvar som detta också når en publik utanför kammaren, och därmed blir den svenska ståndpunkten ånyo känd.

Vad gäller det som Sven Bergström nu frågar mer konkret, om man skulle ta initiativ till en konferens och en förhandling, får jag nog ställa mig lite skeptisk. I sådana här frågor är det relativt självklart att en förhandling kräver en vilja till förhandling från båda sidor. Frågan om Tibet

Svar på
interpellationer

har väldigt många historiska, kulturella och politiska implikationer och har synnerliga djupa rötter. Retoriken är, som Sven Bergström också påpekat, vid vissa tillfällen väldigt aggressiv och högtravande. Jag skulle tro att det krävs relativt mycket av synnerligen tyst diplomati och fotarbete innan man kan komma fram till en situation där det ens skulle finnas förutsättningar för att börja tala om någonting som skulle kunna vara i närheten av en förhandling, och då är jag inte övertygad om att publika konferenser nödvändigtvis är det bästa instrumentet.

Jag vet från tidigare erfarenheter och kunskaper att det genom åren har förekommit rätt mycket kontakter fram och tillbaka mellan Dalai lama och myndigheterna och regimen i Beijing. Det har gått fram och tillbaka genom åren. Det är upp och ned beroende på hur de politiska konjunkturen ser ut i Beijing. Det påverkas också i någon utsträckning av delar av det kinesiska bilaterala förhållandet till den övriga världen.

Jag tror att det finns anledning att följa den utvecklingen så noga som möjligt. Det finns begränsningar när det gäller det lilla landets möjligheter att följa med i den typen av diskreta kontakter som förekommer, men i den mån vi har möjligheter att följa det ska vi göra det. Skulle det i något sammanhang finnas ett utrymme för någonting som skulle kunna beskrivas som en svensk roll eller ett svenskt initiativ i detta sammanhang – och jag ser det för ögonblicket inte – ska vi självfallet inte stå tillbaka, utan då ska vi se vad det finns för möjligheter att göra någonting.

Anf. 14 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Jag välkomnar att utrikesministern är tydlig och påpekar att den svenska ståndpunkten fortfarande är tydlig och känd. Han säger att kontakterna mellan Tibet och Kina går fram och tillbaka, men just nu är det dessvärre mest tillbaka.

(Utrikesminister CARL BILDT (m): Det gäller kontakterna mellan Dalai lama och Kina.)

Det har varit alldeles för lite av det. Det gör mig orolig och angelägen om att den svenska regeringen tar varje tillfälle i anspråk för att påminna om att det är angeläget att den här dialogen kommer i gång. Det vore verkligen värdefullt om utrikesministern kan ta upp detta redan i kväll i kontakterna med sin kinesiska kollega. Nästa tillfälle blir när den kinesiske presidenten Hu Jintao kommer på besök till Sverige den 8–10 juni. Jag vet inte om utrikesministern har möjlighet att träffa honom eller om statsministern eller någon annan representant från regeringen träffar honom. Det är också ett utmärkt tillfälle att påpeka att vi inte är nöjda med hur de mänskliga rättigheterna respekteras och hur dödsstraffet utövas i Kina och Tibet.

Slutligen har jag en kommentar till den fjärde frågan om en särskild EU-representant för Tibet. Där säger utrikesministern att det inte har varit så goda erfarenheter av motsvarigheten i USA. Jag har hört raka motsatsen, att det har varit en del positiva erfarenheter av en sådan särskild representant. Jag skulle gärna se att utrikesministern i sitt slutanförande utvecklar om inte detta ändå vore en möjlighet. Jag skulle vilja att utrikesministern kollar upp en gång till om inte en sådan här represen-

tant, som ju har fungerat i USA, ändå är ett instrument som kan användas i arbetet för att få i gång en ny dialog om Tibet.

Prot. 2006/07:114
28 maj

Anf. 15 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Vår ståndpunkt är, för att upprepa det, känd och framgår av detta interpellationssvar.

Jag vet inte om möjligheterna kommer att vara så stora just i kväll. Vi är 43 utrikesministrar. I morgon förmiddag har vi ett möte mellan utrikesministrar från den europeiska unionen och i stort sett hela Asien representerande ungefär 60 procent av världens befolkning och 60 procent av världens ekonomi. Men vi får nya möjligheter i samband med att den kinesiske presidenten kommer hit, och i det sammanhanget kommer min kollega också med. Då tror jag att det finns möjlighet att fördjupa den politiska dialogen med Kina på en lång rad olika områden. Jag lovar Sven Bergström att jag ska ta upp den fråga som jag lovade att ta upp liksom frågan om de mänskliga rättigheterna i stort.

Vi har ett intresse av en god relation med Kina utan att ge avkall på våra ståndpunkter. Vi tycker att det borde ligga i Kinas eget intresse att se till att det finns en fungerande autonomilösning för Tibet och att den fråga som också i någon utsträckning påverkar relationen till Indien vad gäller Dalai lama förr eller senare, gärna förr, får sin lösning. Det förutsätter i grunden en diskret dialog mellan Dalai lama och Beijing på det sätt som har varit vid olika tillfällen sedan 1956 de facto. Men jag vet inte huruvida det finns förutsättningar för detta i dag eller under de närmaste åren. Vi går mot en kinesisk partikongress just nu. Det är möjligt att det inte är en lämplig tidpunkt, men det är möjligt att det kan vara det också. Jag tror att det finns andra som kan göra den bedömningen med större precision, och då ska vi lyssna på deras bedömningar.

Vi kan pröva frågan om en särskild representant. Jag tror kanske att särskilda representanter ibland låser frågor mer än vad de öppnar frågor, men låt oss pröva det också.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2006/07:513 om klass, kön, lön och frihet i arbetslivet

Anf. 16 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Fru talman! Luciano Astudillo har frågat arbetsmarknadsministern vilka åtgärder han avser att vidta för att mer rättvist fördela friheter och förmåner i arbetslivet.

Interpellationen har överlämnats till mig.

Historiskt sett har kvinnors och mäns roll på arbetsmarknaden och ställning som arbetstagare varit olika. Längre saknade kvinnor rätt att äga och driva företag. Kvinnor var förhindrade att inneha offentliga tjänster och ämbeten. Steg för steg har arbetsmarknaden öppnats för kvinnor, och de har i dag samma rättigheter som män när det gäller anställning och

*Svar på
interpellationer*

företagande. Men trots att mycket har hänt kvarstår det faktum att arbetsmarknaden är starkt könssegregerad.

Det är alltså vanligare att män har chefspositioner och andra ledande positioner än att kvinnor har det. Män befinner sig i högre grad inom konkurrensutsatta branscher inom den privata sektorn medan kvinnor dominerar inom bland annat vård, omsorg och utbildning inom den offentliga sektorn. Detta har starkt påverkat kvinnors valmöjligheter och inflytande på arbetsmarknaden och i sin anställningssituation.

Arbetsmarknadens parter har ett stort ansvar för att motverka orättvisor och främja jämställdhet i arbetslivet, varvid bland annat utformningen av innehållet i kollektivavtalen är av stor betydelse. Vidare följer av jämställdhetslagen att arbetsgivare och arbetstagare ska samverka om aktiva åtgärder för att jämställdhet i arbetslivet ska uppnås. De ska särskilt verka för att utjämna och förhindra skillnader i löner och andra anställningsvillkor mellan kvinnor och män som utför arbete som är att betrakta som lika eller likvärdigt.

Det kan också noteras att det i arbetsmiljölagen finns vissa grundläggande bestämmelser vad gäller arbetsmiljöns utformning. Teknik, arbetsorganisation och arbetsinnehåll ska utformas så att arbetstagaren inte utsätts för fysiska eller psykiska belastningar som kan medföra ohälsa och olycksfall. Därvid ska även löneformer och förläggningen av arbetstider beaktas. Starkt styrt eller bundet arbete ska undvikas eller begränsas.

Det är regeringens uppfattning att det bör finnas ett stort intresse för arbetsmarknadens parter att gemensamt arbeta för ökade anpassningsmöjligheter till individens skilda behov när det gäller exempelvis arbetstid och arbetsuppgifter.

Statliga arbetsgivare har ett stort ansvar för att det ska finnas goda möjligheter till inflytande över arbetssituationen och möjligheter att utvecklas. Staten ska vara ett föredöme för övriga arbetsgivare vad gäller jämställdhet. Regeringens mål är att andelen kvinnor på ledande befattningar ska öka i staten. Arbetsgivarverket redovisar varje år utvecklingen vad gäller löneskillnader mellan män och kvinnor. Sedan 2003 driver den statliga arbetsmarknadens parter projektet Lika möjligheter för kvinnor och män inom ramen för Utvecklingsrådet. Projektet verkar för att kvinnor och män får samma möjligheter och förutsättningar när det gäller karriär- och kompetensutveckling, arbetsuppgifter, anställningsförhållanden och anställningsvillkor.

Regeringen har som mål att motverka och förändra system som konserverar fördelning av makt och resurser ur ett könsperspektiv. Det gäller också arbetsmarknaden.

I den offentliga sektorn finns hälften av de välutbildade kvinnorna. Dessa kvinnor har inte haft samma möjligheter som män i den privata sektorn att starta företag eller välja arbetsgivare. Ett sådant system och en sådan orättvisa kan vi inte acceptera.

Flera fackliga organisationer välkomnar ökade möjligheter för privata alternativ just för att det ökar medlemmarnas valmöjligheter och frihet att välja arbetsgivare. Därför är startlagen, som öppnar för entreprenörskap i sjukvårdssektorn, ett viktigt steg för jämställdheten. Men fler steg måste tas.

Vi måste bland annat bryta föreställningen om att företagare är män. Sådana traditionella föreställningar hindrar kvinnor från att starta företag och leder till brister i kunskaper om kvinnors företagande och till att rådgivning och andra insatser inte anpassas till kvinnors behov i tillräcklig utsträckning. Regeringen har därför lanserat en kraftfull satsning på kvinnors företagande. Parallellt med detta genomförs en rad insatser som främjar företagsklimatet och en särskild satsning på så kallat avknopningsstöd för att stödja vård- och omsorgspersonal som vill ta över driften av offentligt driven verksamhet.

Då Luciano Astudillo, som framställt interpellationen, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav andre vice talmanen att Ann-Christin Ahlberg i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 17 ANN-CHRISTIN AHLBERG (s):

Fru talman! Jag får tacka för det svar som Luciano Astudillo har fått av statsrådet.

Frihet är ett ord som används ofta och tar sig olika uttryck. Det kan vara att kunna välja att vara anställd eller att ha ett eget företag. Frihet för oss socialdemokrater är också att till exempel kunna få bestämma när man kan ta fem minuters paus eller få möjlighet att påverka sin arbetssituation eller arbetstid. Det är en frihet som vi socialdemokrater tycker är oerhört viktigt att jobba för.

Utifrån svaret blir min uppfattning att regeringens svar på frihet är att starta eget företag och privatisera omsorgen av sjuka, barn och gamla. Men i rapporten handlade det om att vara anställd och vilka friheter man har förutom lönen. Som anställd kan man ha förmåner i arbetet. Det kan gälla allt från att få gratis kaffe till möjlighet att planera sin arbetstid eller planera sitt arbetsinnehåll.

Svaret som vi fått får mig att fundera: Har statsrådet läst LO:s fjärde rapport, och hur i så fall? Den heter *Röster om facket och jobbet* och handlar om frihet och förmåner i arbetslivet. Undersökningen gäller löntagare som är anställda i åldern 18–64 år och avser såväl LO-medlemmar som TCO- och Sacomedlemmar.

I rapporten kan man läsa att det är en klar skillnad mellan friheten för män och kvinnor. LO-kvinnor är den grupp som i minst utsträckning har tillgång till olika friheter. Det tycks dock som att lörens storlek är mest avgörande för vilken frihet man har i arbetet.

Utifrån rapporten har vi ställt frågorna till statsrådet vad regeringen avser att göra. Det är trots allt positivt att statsrådet tycker att staten ska vara ett föredöme för övriga arbetsgivare vad gäller jämställdheten. Det tycker också vi socialdemokrater.

Det är bara 0,23 miljoner som är statligt anställda i dag. Det räcker inte med att de föregår med gott exempel. Vi behöver se till att fler arbetsgivare tar sitt ansvar. 3 miljoner har sin anställning inom det privata, och 1,2 miljoner har sin anställning inom kommuner och landsting.

Enligt statsrådets svar är er lösning att göra den offentliga sektorn mer privatiserad. Om det på någon arbetsmarknad som man kan påverka politiskt utan att lagstifta är det just i den offentliga sektorn.

Med era förslag att sälja ut stora delar av den kommer de privata företagen, som har stora krav bland annat från sina aktieägare, att se till att det blir utdelning till aktieägarna i första hand. Många av de företagen är utländska företag som kommer in och vill ta med sig sin arbetsmarknadskultur. Då kommer inte jämställdhetsfrågorna högst upp på agendan.

Det är en myt att kvinnor jobbar mest i den offentliga sektorn. Det är 50 procent av kvinnorna som jobbar i den offentliga sektorn och 50 procent av kvinnorna som jobbar i den privata sektorn. Däremot är det männen som jobbar mer på den privata sidan än den offentliga. Den största löneskillnaden till kvinnornas nackdel är faktiskt på den privata sidan.

Anf. 18 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Fru talman! Ja, jag har läst LO:s rapport, och jag måste säga att jag egentligen inte förstår denna negativism. Om det är någonting som framkommer i denna är det just att det blir bättre och bättre för fler, och det tycker jag är glädjande. Då kan man i alla fall slå sig för bröstet, vara stolt och säga: Vi har inte nått hela vägen, men det blir bättre för varje år som går.

Sedan finns det en och annan negativ sak i det där. Det tycker jag också är jättebra. Att sammanställa information och få kunskap leder ju till att LO bland annat i sina förhandlingar med den andra parten på arbetsmarknaden, det vill säga arbetsgivaren, faktiskt kan förhandla för att de anställda ska få bättre villkor på sina arbetsplatser.

Det finns två bilder i detta, men jag tycker att det viktigaste att fastställa ändå är att det ser mycket bra ut för flertalet, såväl för LO- och TCO- som för Sacomedlemmar. Och när det gäller vissa av friheterna finns det knappt någon skillnad, oberoende av sektor.

Vi talar om friheter som att kunna ta fem minuters paus, eller en timme, och så vidare. Det är klart att det ska gå att få fem minuters paus. Och det kan ju de flesta få. Jag tror att över 90 procent, oavsett tjänst, faktiskt kan ta fem minuters paus. Men att kunna bestämma vad man ska göra nästkommande timme är självklart inte möjligt inom alla sektorer. De som jobbar konkret med människor kan inte ha den friheten på samma sätt som de som sitter på kontor till exempel.

Har du patienter, barn eller gamla som du ska ta hand om eller har du kunder i affären som du ska ta hand om kan du inte bara säga: Ursäkta mig, jag kommer tillbaka om en timme. Det går inte att göra det. Därför är det också viktigt att det finns möjligheter att planera sin arbetstid, om inte månadsvis så åtminstone veckovis, för att få det att flyta. Men vi kan inte ge sken av att det inom alla tjänster och inom alla sektorer ska vara möjligt att bestämma över nästkommande timme. Det tror jag nämligen inte är möjligt.

Staten eller politiker kan ju ta ansvar för vissa delar av detta. Och ja, att kunna öppna den offentliga sektorn så att personalen kan få ta över sin vårdcentral tror jag faktiskt ger möjligheter för människor att jobba i småskalighet. Jag tror att det ger möjligheter för personalen att själv bestämma hur de ska lägga upp sin arbetstid. Mer inflytande och mer medbestämmande ger möjligheter att ta sig större friheter än man kan göra i den stora skalan, som landstingen innebär i det här fallet. Att

kunna öppna de offentliga monopolen är en del av lösningen. Det är en del som vi politiker kan göra.

Sedan har vi ju lagar på detta område att följa. Jämställdhetslagen stipulerar att arbetsgivare har skyldighet att se till att män och kvinnor har lika förmåner, på olika sätt. Det ska inte finnas oförklarliga förmåner som är könsbundna. Och där gäller att vi har tillsyn, som JämO till exempel nu har. Man ska se till att arbetsgivare följer detta. Sedan har vi arbetsmiljölagen som stipulerar hur man ska lägga upp arbetsmiljön för de anställda. Det ska inte behöva finnas olikheter på en och samma arbetsplats, beroende på kön. Det görs alltså väldigt mycket från politiskt håll.

Jag tror att arbetsmarknadens parter kan göra mer, och jag tror att det är de som har nyckelfunktionen för att kunna göra mer. Det görs tydligen redan mycket, eftersom siffrorna ser bra ut. Det blir bättre och bättre för varje år. Jag kan bara säga att jag skickar tillbaka det här till LO: Det är jättebra med kunskap och information. Nu ser ni till att ni förhandlar om de här förmånerna för era medlemmar, för de anställda. Det är deras uppgift.

Anf. 19 ANN-CHRISTIN AHLBERG (s):

Fru talman! Visst har arbetsmarknadens parter ett stort ansvar, precis som statsrådet säger. Men det var inte till arbetsmarknadens parter som vi ställde den här interpellationen, utan vi ställde den till statsrådet. Vad har den borgerliga regeringen för avsikt att göra utifrån den här rapporten?

Jag tycker att det är väldigt anmärkningsvärt att man bara för att det har blivit lite bättre i vissa avseenden är så nöjd och tycker att det är bra jobbat.

En fundering kring statsrådets verklighetsbild blir väldigt stor då det bland annat står i svaret: ”Steg för steg har arbetsmarknaden öppnats för kvinnor, och de har i dag samma rättigheter som män när det gäller anställning och företagande.”

Så ser det inte ut i arbetslivet på den svenska arbetsmarknaden i dag, Nyamko Sabuni, och det visar just den här rapporten så tydligt. Att det sedan borde vara så tycker jag också.

Låt mig bara ta ett exempel från rapporten. Att de flesta har möjlighet att gå ifrån fem minuter utan att kalla in en ersättare eller be om lov för det tycker jag är jättepositivt. Men trots det har nästan tre av tio LO-kvinnor inte den möjligheten. Och det är drygt var tionde man inom LO som inte heller har den möjligheten. Det ser likadant ut mellan kvinnor och män bland TCO-medlemmar. Tittar man lite mer ser man till exempel att det är stora skillnader mellan medlemmarna inom LO-förbunden. Endast 62 procent i Hotell- och restaurangfacket kan ta fem minuters paus, och inom Handels, Livs och Kommunal kan 70 procent ta fem minuters paus.

Man kan väl inte vara nöjd med det? Denna lilla frihet tror jag faktiskt är en självklarhet för de allra flesta av oss. För mig och för oss socialdemokrater är det oacceptabelt att var femte LO-medlem inte kan gå på toaletten när de så behöver. Tycker statsrådet att det är acceptabelt att det är så? Det är så det står i rapporten.

Man kan titta lite mer i rapporten. Så här i stunder av semesterplanering kan man tycka att man ska ha möjlighet att få bestämma när man ska ha sin semester. Glädjande nog har fler fått mer att säga till om. Det kan man säga är positivt. Men det är ca 57 procent som har den friheten. Skillnaden är inte så stor mellan LO, TCO och Saco, men mellan kvinnor och män finns det ett mönster. Det är fler män än kvinnor som får förlägga sin semester som de själva vill. Det är väl någonting som man verkligen måste titta på med politiska ögon.

En stor frihet i arbetslivet är att kunna bestämma över sin arbetstid, bland annat, att kunna lämna sina barn på dagis i lugn och ro och veta att det är okej att komma tio minuter senare. Man kanske ibland vill välja att gå till sitt arbete i stället för att ta bilen. Och de här större förmånerna, som gäller flextid och personalutbildningar, är de förmåner där det skiljer sig mest mellan LO-, TCO- och Sacomedlemmar. Och tittar man på kvinnorna där ser man att det alltid är de som drabbas extra hårt.

Anf. 20 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Fru talman! Det är självklart att vi inte är nöjda, vare sig Ann-Christin Ahlberg eller jag, med hur det ser ut på vår arbetsmarknad. Vi skulle inte ha en jämställdhetsminister och vi skulle inte ha en jämställdhetslag och vi skulle inte ha miljölagarna om vi var nöjda med hur det ser ut. Det är just därför att detta inte finns som vi jobbar med de här frågorna hela tiden.

Men jag tror att det är minst lika viktigt att erkänna för sig själv att det inte på alla arbeten går att komma en kvart för sent, om man nu vill det eller om man nu måste det. Det är inte så, inte ens för mig. Jag kan inte lämna barnen på dagis i lugn och ro, utan det finns tider att passa. Har jag ett möte kl. 9 eller 8.30 måste jag vara på det mötet vid den tiden. Har man en patient som väntar för att man ska börja jobba kl. 9 måste man ju vara på jobbet vid den tiden. Det är självklart att det är så.

Jag tycker att det mest allvarliga är om männen har större friheter än kvinnorna inom samma tjänst på samma arbetsplats. Det tycker jag är jätteallvarligt, och det är någonting som man kan titta närmare på. Och i så fall kan man ställa frågan: Hur kommer det sig att det är så? Är det männen som tar sig friheter som de inte borde ta sig, eller är det kvinnor som inte tar sig friheter som de har rätt till?

Det är en relevant fråga att få svar på, och jag tar gärna emot svar från Ann-Christin om hon har svar på den frågan. Men vi kan inte ge sken av att det på alla tjänster och alla jobb är möjligt eller kommer att vara möjligt att komma och gå som man vill. Så är det inte.

Sedan har jag inte sagt att LO ska vara nöjt eller ens att vi politiker ska vara nöjda, men jag sade att det finns anledning att vara stolt för att ansträngningar ger resultat. Men att det fortfarande finns saker kvar att göra är vi överens om.

Jag tar gärna emot tips och råd om hur vi ska göra för att komma till rätta med detta. Men jag tror inte att vi ska tillskriva politiken allt. Vissa saker måste göras av arbetsmarknadens parter. Vissa saker måste göras på den aktuella arbetsplatsen. Det finns lagar. De lagarna måste följas. Och behöver lagarna skärpas, låt oss diskutera det. Men arbetet måste ske på den enskilda arbetsplatsen. Det är min uppfattning.

Anf. 21 ANN-CHRISTIN AHLBERG (s):

Fru talman! Jag måste påpeka att det inte handlar om att komma för sent. Det handlar om att ha en flexibel arbetstid. Då kommer man inte för sent.

I den här rapporten kommer man fram till att såväl klass som kön har ett starkt samband med vilka förmåner man har i arbetet. Tydligast syns detta när det gäller flextid. Längst ned på könstrappan står LO-kvinnorna med en flextid ofta på arbetsgivarens villkor där kvinnorna alltid ska stå redo för arbetsgivarens behov. Flextid måste ändå vara ett ömsesidigt kontrakt.

Till och med när det gäller små förmåner som gratis kaffe och tillgång till motionslokal, som har ökat otroligt mycket – det är positivt – och som numera ungefär 70 procent har inom alla de här förbunden, kan man även där se skillnaderna. Stora friheter som att kunna ta ledigt en timme, börja senare som jag sade tidigare eller välja arbetsuppgifter nästa timme är betydligt vanligare bland dem med hög lön än dem med låg lön. Till exempel kan 83 procent av dem med minst 40 000 kronor i månadslön själva bestämma vad de ska göra den närmaste timmen, men endast 36 procent av dem som har högst 16 000 kronor i lön hade den friheten.

Endast hälften av LO-kvinnorna kan välja att komma lite senare, inte att komma för sent. Längst ned när det gäller friheten att bestämma nästa timmes arbetsuppgift står medlemmarna inom Transport och Livs. Endast var fjärde har den friheten. Det är inte acceptabelt år 2007 att kvinnor har det på det viset.

Anf. 22 PATRIK BJÖRCK (s):

Fru talman! När det gäller den viktiga frågan om jämställdhet säger statsrådet att LO som författare av den rapport som interpellationen handlar om har ett stort ansvar för att driva jämställdhetsfrågorna partsvägen och förhandlingsvägen. Det kan man ha synpunkter på naturligtvis. Det är klart att fackföreningsrörelsen i Sverige har ett stort ansvar när det gäller jämställdhet och övriga demokratifrågor och har tagit det under lång tid.

Då har jag en fråga till den politiska delen i samhället. Man har möjligheter att styra det genom den lagstiftning som styr arbetsmarknadens parter möjlighet att agera och inte agera. När vi pratar om det blir frågan: Ämnar statsrådet ta ställning för att stärka facket möjligheter att sluta kollektivavtal? Det bör ju rimligen bli konsekvensen av statsrådets ställningstagande i den här frågan. I vilket fall som helst måste statsrådet starkt ta ställning för att ge facken möjlighet att sluta kollektivavtal, eftersom det är en av de förutsättningar som krävs för att facket ska kunna göra ett aktivt arbete i jämställdhetsfrågorna.

Vi har sett här bland annat ett rikskänt exempel från Hotell och restaurangs område där många borgerliga riksdagsledamöter har försökt motverka facket möjlighet att teckna kollektivavtal. Det skulle i så fall stå i motsättning till statsrådets förhoppning om att facket ska ha en stark ställning när det gäller jämställdhetsarbetet. Frågan blir helt enkelt: Avser statsrådet att underlätta för facken att teckna kollektivavtal och därmed kunna ta ett aktivt ansvar i jämställdhetsarbetet?

Anf. 23 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Fru talman! Jag kan svara väldigt kort på den frågan. Jag vet inte hur mycket mer makt man kan ha än den makt man har att till och med tvinga arbetsgivare som har anställda som inte vill ha kollektivavtal att ingå kollektivavtal. Det har ju hänt. Vi har precis sett nyheterna på tv. En ägare till en liten restaurang måste skriva kollektivavtal. Det är en anställd som inte vill ha kollektivavtal, men facket tvingar dem att ha det.

Facket har den makt de behöver, och de utnyttjar den fullt ut. Jag har ingenting emot att de gör det. De får gärna använda den makten. Jag tror inte att facket behöver mer makt lagmässigt från oss politiker. De har den, och de tar sig den.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Arbetsmarknadsutskottets betänkande
2006/07:AU13 Ytterligare reformer inom arbetsmarknadspolitiken

Skatteutskottets betänkande
2006/07:SkU18 Konkurrens på lika villkor i kontantbranschen

Utbildningsutskottets betänkanden
2006/07:UbU13 Förbättrad ordning, trygghet och studiero i skolan
2006/07:UbU14 Vissa skolfrågor

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande
2006/07:UFöU3 Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan

Försvarsutskottets betänkande
2006/07:FöU9 Högskoleutbildning av officerare m.m.

11 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framstälts

den 28 maj

2006/07:579 Villkoren för frivilliga samhällsarbetare
av *Marie Nordén* (s)

till statsrådet Maria Larsson (kd)

2006/07:580 Införselkvoterna för alkohol

av *Ulf Holm* (mp)

till statsrådet Maria Larsson (kd)

2006/07:581 En sammanhållen landsbygdspolitik

av *Ann-Kristine Johansson* (s)
till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2006/07:582 Respekt för fri- och rättigheter

av *Alf Svensson* (kd)
till utbildningsminister Lars Leijonborg (fp)

2006/07:583 Vallöften till långtidsarbetslösa

av *Bosse Ringholm* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2006/07:584 Diskriminering av blodgivare

av *Ulf Holm* (mp)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 5 juni.

12 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställts

den 25 maj

2006/07:1241 Skolungdomars bristande kunskaper om kommunismens offer

av *Hans Backman* (fp)
till statsrådet Jan Björklund (fp)

2006/07:1242 Enkla och tydliga skatteregler för idrottsrörelsen

av *Hans Backman* (fp)
till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2006/07:1243 Idrott och försvaret

av *Lars Wegedal* (s)
till försvarsminister Mikael Odenberg (m)

2006/07:1244 Hatbrott och hedersrelaterade brott i polisutbildningen

av *Karl Gustav Abramsson* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2006/07:1245 Garantier för implantat

av *Elina Linna* (v)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2006/07:1246 Entreprenörskap vid högre studier

av *Anna König Jerlmyr* (m)
till utbildningsminister Lars Leijonborg (fp)

2006/07:1247 Norrbotniabanans positiva inverkan på miljön och samhällsekonomin

av *Britta Rådström* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2006/07:1248 Kameraövervakning

av *Lars Johansson* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2006/07:1249 Bättre solenergiteknik

av *Jan Lindholm* (mp)
till statsminister Fredrik Reinfeldt (m)

2006/07:1250 Mer fysisk aktivitet i skolan

av *Désirée Liljevall* (s)
till statsrådet Jan Björklund (fp)

2006/07:1251 Våld mot kvinnor

av *Eva Flyborg* (fp)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2006/07:1252 Arbetslinjen och barnomsorg för yrkesverksamma med oregelbunden eller delad arbetstid

av *Tina Acketoft* (fp)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2006/07:1253 Möjlighet till barnomsorg på oregelbundna eller delade arbetstider

av *Tina Acketoft* (fp)
till statsrådet Jan Björklund (fp)

2006/07:1254 Ratificering av Europarådets konvention mot människohandel

av *Tina Acketoft* (fp)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2006/07:1255 Säkerställande av Östersjöprojekt mot människohandel

av *Tina Acketoft* (fp)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2006/07:1256 Miljöaspekter vid placering av försvarets logistikcenter

av *Lars Mejern Larsson* (s)
till försvarsminister Mikael Odenberg (m)

2006/07:1257 Politisk snedvridning i skolans kurslitteratur

av *Mauricio Rojas* (fp)
till statsrådet Jan Björklund (fp)

2006/07:1258 Statens roll på spelmarknaden

av *Camilla Lindberg* (fp)
till finansminister Anders Borg (m)

2006/07:1259 Tillsättning av världsbankschef

av *Kent Härstedt* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2006/07:1260 Öppen budgivning vid fastighetsaffärer

av *Elisabeth Svantesson* (m)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2006/07:1261 Avskiljande av domare i Högsta domstolen

av *Thomas Bodström* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 29 maj.

13 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Prot. 2006/07:114
28 maj

Anmälades att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 28 maj

2006/07:1208 Bostadsbyggande på landsbygd

av *Stefan Wikén* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 5 juni.

14 § Kammaren åtskildes kl. 14.15.

Förhandlingarna leddes av andre vice talmannen.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om frågestund	1
3 § Meddelande om svar på skriftliga frågor	1
4 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan.....	1
5 § Anmälan om rättelse av uppgift i svar på riksdagsfråga	1
6 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
7 § Svar på interpellation 2006/07:479 om stöd till oppositionen på Kuba.....	3
Anf. 1 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	3
Anf. 2 BIRGITTA OHLSSON (fp).....	4
Anf. 3 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	5
Anf. 4 BIRGITTA OHLSSON (fp).....	6
Anf. 5 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	7
Anf. 6 BIRGITTA OHLSSON (fp).....	7
Anf. 7 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	8
8 § Svar på interpellation 2006/07:509 om situationen i Tibet	8
Anf. 8 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	8
Anf. 9 SVEN BERGSTRÖM (c)	10
Anf. 10 ROLF K NILSSON (m).....	11
Anf. 11 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	12
Anf. 12 SVEN BERGSTRÖM (c)	13
Anf. 13 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	13
Anf. 14 SVEN BERGSTRÖM (c)	14
Anf. 15 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	15
9 § Svar på interpellation 2006/07:513 om klass, kön, lön och frihet i arbetslivet.....	15
Anf. 16 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp).....	15
Anf. 17 ANN-CHRISTIN AHLBERG (s)	17
Anf. 18 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp).....	18
Anf. 19 ANN-CHRISTIN AHLBERG (s)	19
Anf. 20 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp).....	20
Anf. 21 ANN-CHRISTIN AHLBERG (s)	21
Anf. 22 PATRIK BJÖRCK (s).....	21
Anf. 23 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp).....	22
10 § Bordläggning.....	22
11 § Anmälan om interpellationer	22
12 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	23
13 § Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	25
14 § Kammaren åtskildes kl. 14.15.	25

